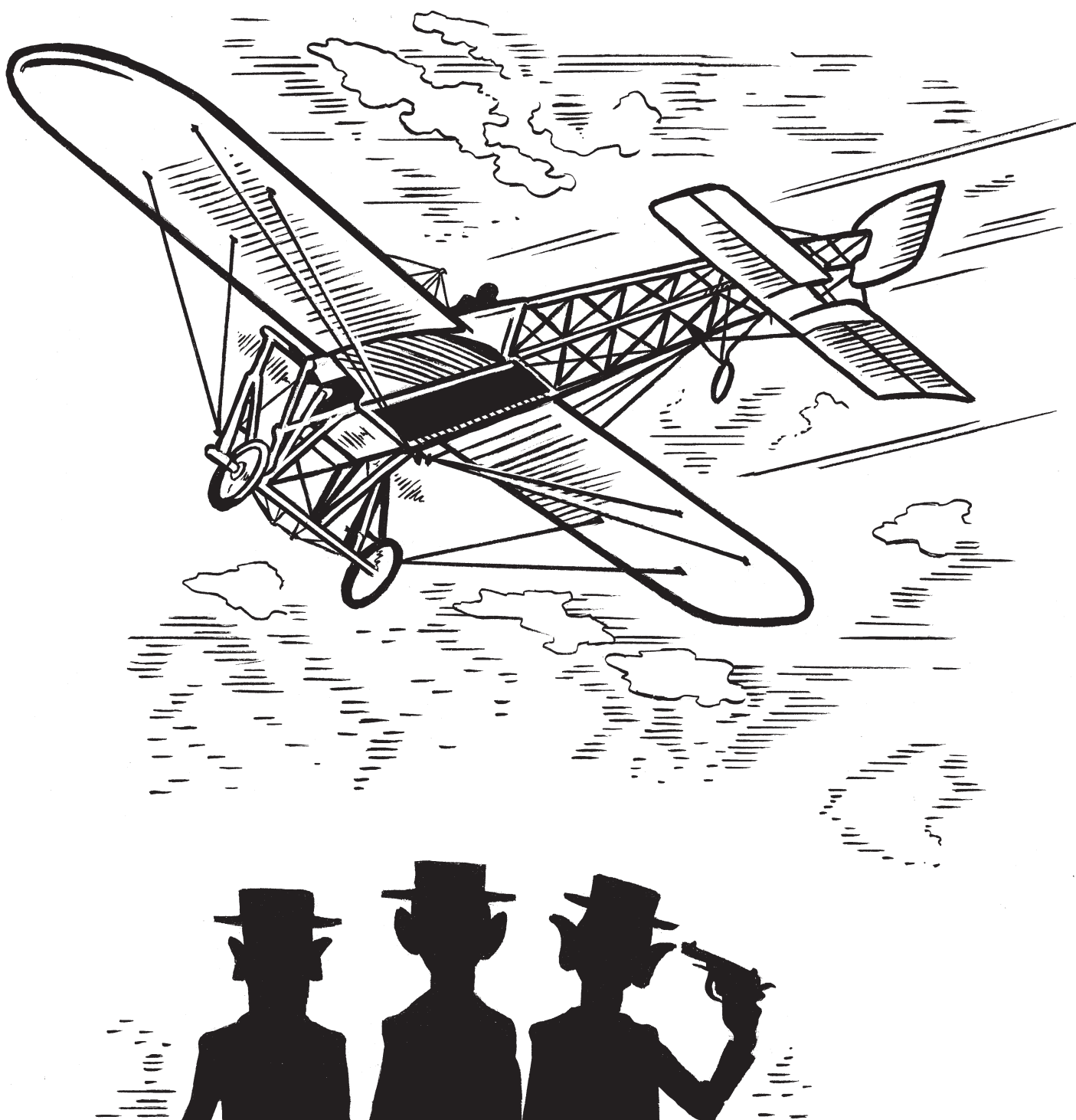
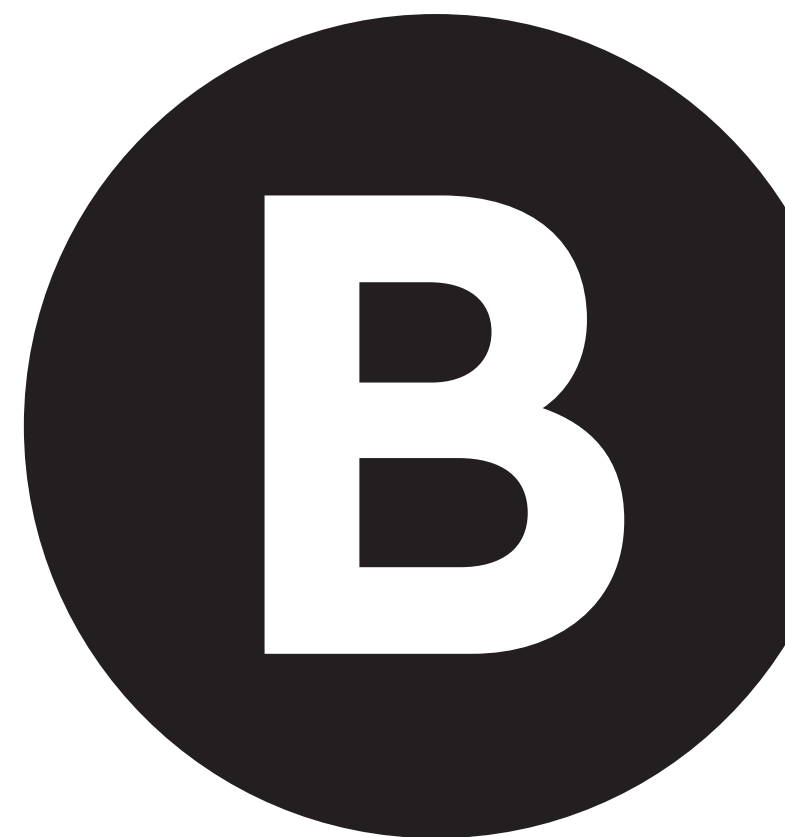

AEROPLÁNY

Kafka žil rád na hraně. Třeba v září 1909, kdy si vyjel s bratry Brodovými do Rivy u jezera Garda na hranici Rakouska-Uherska a Itálie. On byl nejstarší, Max mladší a Otto nejmladší. Přesto vedl výpravu právě Otto. Tehdy ještě Kafka nechrtil krev, takže si vyjeli nejspíš ze zvědavosti a zvědavosti. Vakace ale obratem posunula do jiné dimenze zvěst, že nedaleko, nějakých sedmdesát kilometrů, jsou k vidění i slyšení „mezinárodní závody vzduchoplavecké“. Byly zahájeny 5. září. Jeli tam hned. Do Brescii. Vlakem. Ty zbylé kilometry na místě se posouvali „taxíkem“. Brod do Kafky cestou hučel, ať si s ním reportérsky zasoutěží. Že to Franzovi vyčistí hlavu a znovu nastartuje jeho ochablého ducha. Že oba popíšu totéž, ale každý po svém. A tak popsali: jak báječní muži túrovali

své létající stroje — a jak hutná byla atmosféra kolem. Kafka napsal svůj nejradostnější text. Jakkoli jsou v něm lidé hluční, ba řvou. Hlavně se hýbají: v automobilech, na koních, na bicyklech. Skoro futurismus! Vždyť Marinetti poprvé manifestoval svůj plán na obrodu světa jen necelý půlrok předtím. Pod nebem šrafovaným aeroplány pak vystřihli svůj part taky dobové celebrity: Gabriele d'Annunzio anebo Giacomo Puccini. Ten první byl prý konstitučně chabrus, ten druhý měl nos málem pijácký. Kafkův článek vyšel v pražském německém listu *Bohemia* 29. září 1909. Brod si liboval, jak pěkně uvedl přítele do chodu. Přítel ale o půl roku reagoval v dopise jinak: „Nejlepší by byl výstřel. Prostě se odstřelím pryč z místa, na kterém nejsem.“

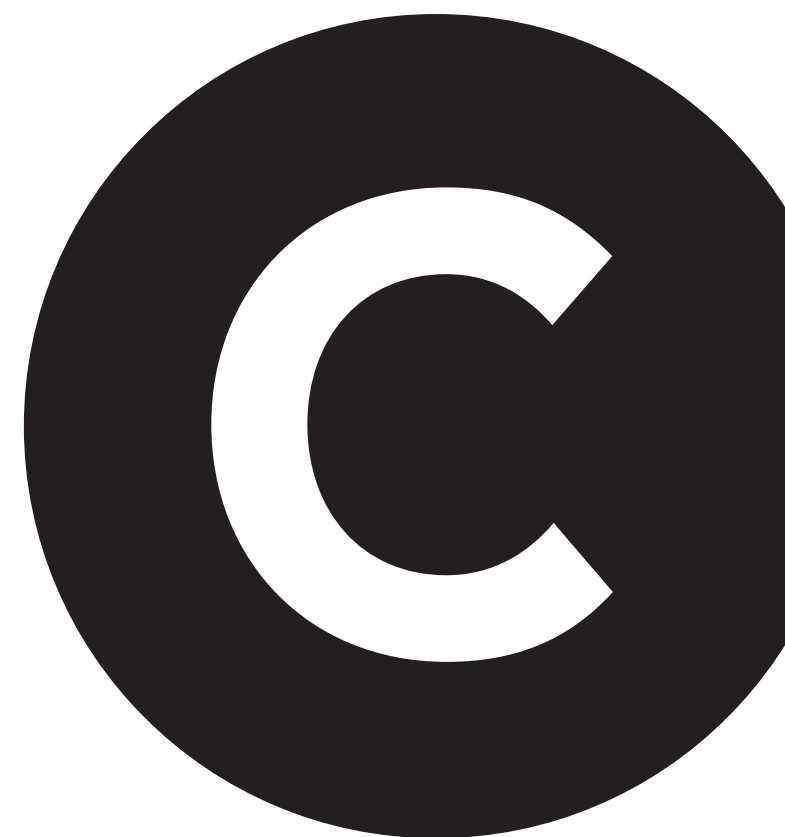

BORDELY

Podle toho, co psal v deníku, chtěl Kafka „jen ty starší, tlusté“. Zvláštní: všechny jeho milky — ať ty čtyři hlavní, nebo plejáda těch vedlejších — byly mladší, hubené, vesměs atraktivní, krásné. Že by navenek tak ochotně couval před diktátem otce a realizoval se niterně jenom za dveřmi bordelu? Chodil tam hlavně za studií a v prvních letech zaměstnání. Jenže bordel byl pro něj i tak dvojsečné místo: možná tady měl tu, k níž ho táhnul okamžitý chtíč, ale na duchu v tu chvíli strádal, trpěl. Děsně se styděl! On, který odjakživa cílil k široké rodině, posvěcené starozákonním bohem, bažil najednou po kusu sprostě sexualizovaného masa. Veškerý hnus pak obracel proti sobě: samozřejmě likvidačně. Když se rozvášněná Frida potýká se zámeckým zeměměřičem na

podlaze hostince — on touží po jediném: být jinde, zmizet. Když Kafka zapisuje svůj sen o hampejzu, ta, kterou si vyvolí, je najednou samá nemoc a bolest. Když píše Mileně, jak si ve svých čtyřadvaceti odvedl náhodné tělo k obcování, vítězí hlubinná špína, nechut'. Osmadvacátého září 1911 zašel Kafka k Šuhovi (Schuhovi i Suhovi). Ten měl tehdy jeden z „top-ten“, ne-li rovnou „top-five“ bordelů v Praze. Kafka na místě pozoroval, analyzoval, prováděl motivický rozbor situace. Jestli si vůbec štrejchnul, o tom nepíše. Na místě byl ale jako v zrcadle: Šuha byl totiž fízl, konfident. Donášel na své klienty, co věděl i nevěděl. Koukala se tady tedy i druhá strana. Dokoukala pak nejpozději v červenci 1922, kdy byly veškeré nevěstince v českých zemích zákonem zrušeny.

CELETNÁ

S tředověká ulice, spojující Staré a Nové Město pražské, stejně jako Kafkovo dětství s dospělostí. Franzova rodina tady bydlela hned dvakrát: nejprve v Sixtově domě (Celetná 553/2), pak v domě U Tří králů (Celetná 602/3), přilepenému k boční lodi Týnského chrámu. Kafkův otec Hermann v Celetné také provozoval svůj krámk, pak obchod a nakonec velkoobchod s galanterním zbožím — na třech různých místech. Stejnou ulicí pak chodíval Kafka se svým přítelem Maxem Brodem domů z práce v Dělnické úrazové pojišťovně. Brod na to po letech vzpomínal: „Na naší společné cestě přes Celetnou ulici na Staroměstské náměstí jsme si vždycky donekonečna povídali.“ A v Celetné ulici také začalo Kafkovo první milostné dobrodružství. V létě roku 1906,

právě když bifloval na státnice římské právo, spatřil z okna svého pokojíku naproti přes ulici mladou prodavačku (obchod dámských oděvů Johanny Reinischové, provdané Rechtsové, Celetná 553/2). Pomocí posunků si na večer domluvili schůzku. Když Kafka dorazil, už tam měla jiného, ale dávala mu znamení, aby šel za nimi. Na Střeleckém ostrově pili pivo, Kafka u vedlejšího stolu. Když muž konečně odešel, Kafka vzal dívku do hotelu na Malé Straně a „bylo to všechno lákavé, vzrušující a hnusné“. O dvě noci později si to ještě zopakovali, ale když se pak Kafka vrátil domů z prázdnin, nemohl se už na prodavačku ani podívat, ani s ní promluvit jediné slovo: „... byla to (z mého pohledu) moje zlá nepřítelkyně, a přitom to byla dobromyslná, přátelská dívka, neustále mě pronásledující svýma nechápavýma očima.“

DORA DIAMANTOVÁ

Dymantová, Diamantová, Diamantová. Dora i Dwojra. Každopádně Kafkův poslední velký vztah. Byla z jedenácti dětí, on ze šesti. Byl dvakrát starší než ona. Jakkoli se prameny ohledně jejího roku narození rozcházejí: 1898, 1900, nebo 1903? Potkali se v červenci 1923 u Baltu. Letovisko Graal-Müritz. On se tam kurýroval, ona vařila v kuchyni prázdninového tábora. Chtěl s ní hned žít: ne v dopisech jako s Felicí Bauerovou a Milenou Jesenskou, ale skutečně, jako s Julií Wohryzkovou. Takže velké plány: na manželství, rodinu, společnou střechu nad hlavou. Rozlučka s Prahou, přesun do Berlína. A pak jako už tolikrát v Kafkově životě: destruktivní přízrak otce. Tentokrát víc toho jejího. Když mu napsal žádost o Dořinu ruku, odmítl. Byl tuze zbožný, a rabín nedal svolení. Zbylo

sanatorium: Vídeň, nakonec Kierling. Byla s ním až do konce. Do posledního dopisu. Když umřel, spoustu toho po něm spálila. Co nespálila, sebralo ve čtyřiatřicátém gestapo. To už byla herečkou, manželkou, matkou. Dceři, která se narodila deset let po jeho smrti, dala jméno Franziska. V roce 1936 odešla s manželem do Ruska. On tam zmizel v lágru, ona prchla s děckem do Anglie. Dorazily na ostrovy týden předtím, než Německo přepadlo Polsko. Pobyly v záchytném táboře, po válce začala Dora psát o divadle. V devětačtyřicátém navštívila Izrael. Na hrobě má nápis: „Kdo zná Doru, ví, co je láska.“

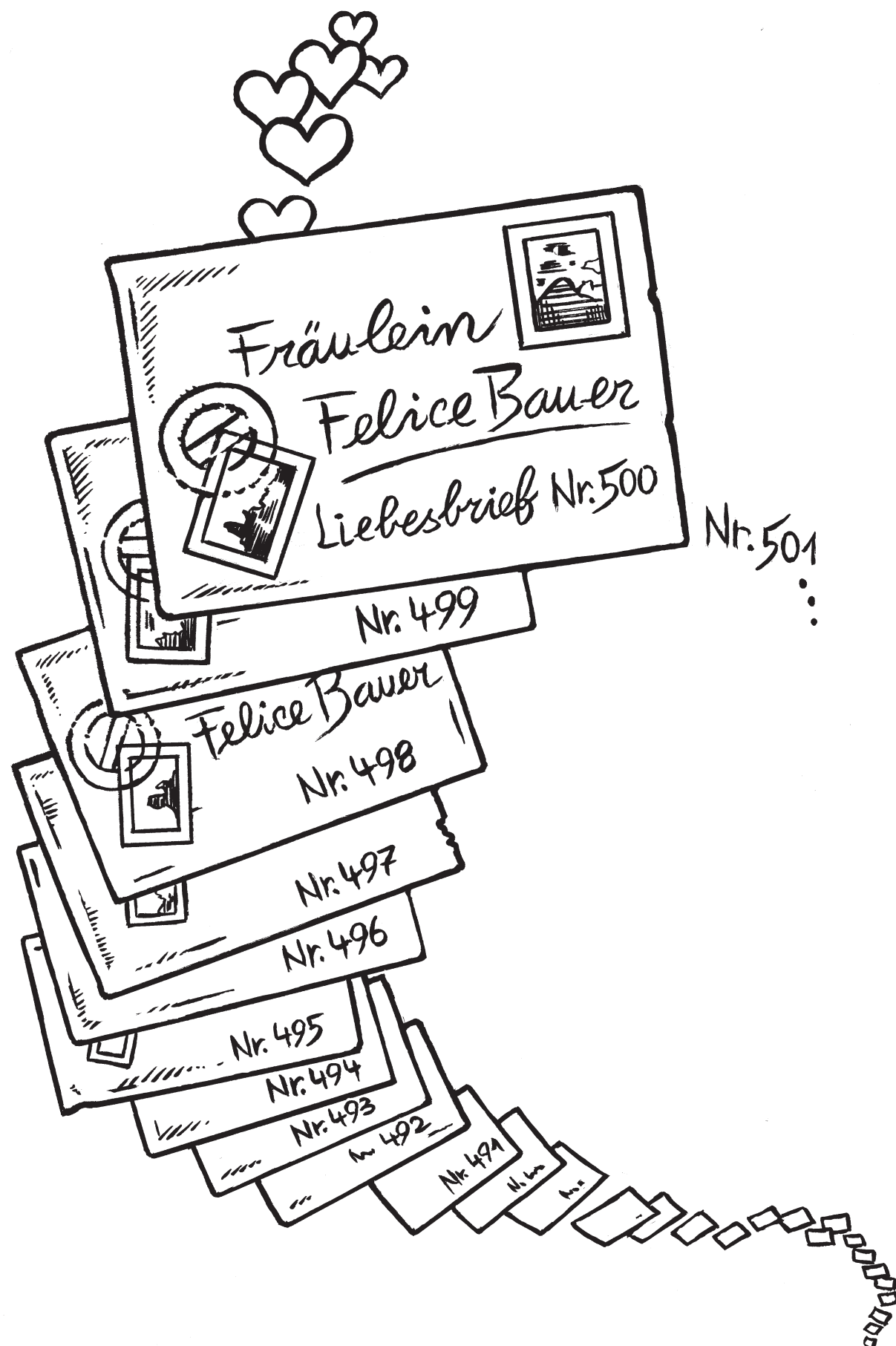

ELDORADO & TROCADERO

Eldorado na Starém a Trocadero na Novém Městě pražském byly zapadáky nevalné pověsti, kde Franz Kafka v doprovodu Maxe Broda „za dávných časů toulavých strávil mnoho nocí“. Tito přátelé si své noční výpravy do polo-světa domlouvali pomocí „pneumatických lístků“, čili zásilek Pražské potrubní pošty. Ač byly Eldorado i Trocadero vinárnami, Kafka tu pil pouze kávu. Oba mladé muže přitahovaly hlavně tím, že nabízely „chambres séparées“, kde hosté mohli za příplatek diskrétně spočinout se slečnami. Kafka se v Trocaderu dokonce zamiloval do zdejší číšnice Juliany Szokollové: on ji oslovoval „Hansi“ a ona jeho „Franzi“. Přestože sám tvrdil, „že po jejím těle jezdily celé pluky kavalérie“, nechal se s Hansi vyfotografovat. Na snímku mají oba na hlavě

klobouky a oba hladí dlouhosrstou kolii, sedící mezi nimi jako obnažený meč, položený v loži mezi Tristanem a Isoldou. Kafka dokonce Hansi nabízel, že jí bude platit byt, třebaže se u toho smál, jako by to byla ironie. Brodovi připomínala Hansi marciální postavu Germánie ze známek německé Říšské pošty, kdežto Kafka opěvoval její „chlapecké tělo“, možná též ironicky. Na fotce však slečna působí spíše subtilně. Kafka si později na vinárny i číšnice nechal zajít chuť. Z Eldorada je dnes hotelová restaurace, Trocadero při povstání v květnu 1945 lehlo popelem a na jeho místě stojí novostavba Univerzity Karlovy.

FELICE BAUEROVÁ

Jmenuji se Franz Kafka a jsem ten člověk, který Vás poprvé pozdravil na večeru u pana ředitele Broda," ozval se jmenovaný 20. září 1912. Šlo o první dopis v dlouhé řadě lístků, adresovaných Felici Bauerové, které Kafka napsal během „pětiletky“ 1912 až 1917. Tím „panem ředitelem“ byl otec Maxe Broda, ředitel pražské banky Union. Bydlel tehdy s manželkou a syny v rohovém domě U Mladých Goliášů ve Skořepce 527/1. Felice — rodačka z polského Prudníku, zaměstnaná v Berlíně jako prokuristka ve firmě Carla Lindströma — byla jeho vzdálená příbuzná. Stala se první z Kafkových velkých lásek. Prodělali vztah typicky kafkovský: za ty dlouhé roky pěstovali svou blízkost a milostnost především v dopisech. Kafka jich napsal kolem pěti set. Osobně se potkávali vždy

jen na pár dní, v průměru třikrát ročně. Přesto byli dvakrát zasnoubeni: v dubnu 1914 a v červenci 1917. Kafka ale zasnuby vždycky stornoval. Poprvé v tom sehrála roli „milá slečna Greta“, čili Grete Blochová, Felicina přítelkyně, s níž Kafka hojně korespondoval právě v osudovém čtrnáctém roce. Podruhé byla na vině zhoubná tuberkulóza, kterou Kafkovi diagnostikovali v září 1917. V posledním dopisu, odeslaném ze Siřemi 16. října 1917, Kafka ujišťuje Felici, že je na tom zdravotně výborně — a že „Kanta nezná“. Felice se dva roky nato vdala za jiného. Měla s ním syna a dceru. Dožila ve Spojených státech amerických. Na losangeleském hřbitově Angelus Rosedale Cemetery byla v říjnu 1960 pohřbena jako Felice Marasse.

GREGOR SAMSA

Archetyp metamorfózy ve světové literatuře zdomácněl už ve starověku. K bohu Diovi proměněnému ve zlatý déšť, svaté panně Starostě proměněné ve vousatého muže a mnoha dalším se na počátku 20. století přidal obchodní cestující Gregor Samsa, hlavní hrdina novely Franze Kafky *Proměna*. Kafkovo alter ego Samsa se přes noc promění v nestvůrnou havěť (v originále „ungeheueres Ungeziefer“), což mu přinese zavržení celé rodiny a nakonec i potupnou smrt. Ze zažitého omylu představovat si tuto havěť jako obrovského brouka nás vyvede morfologie: Veškeré druhy hmyzu mají totiž pouze šest nohou, zatímco proměněný Gregor cupitá na spoustě tenkých nožiček ve dvou řadách. Kafka psal *Proměnu* v Praze od 17. listopadu do 7. prosince 1912 a poprvé

ji otiskl měsíčník *Die weißen Blätter* v Lipsku roku 1915. Světový věhlas a přijetí do kánonu klasické literatury si zřejmě získala tím, že nabízí nekonečné množství výkladů, což je u intelektuálů vždy zárukou úspěchu. Při pozorném čtení se však Gregor Samsa promění z postavy tragické v postavu groteskní nejpozději při scéně, kdy jej jeho vlastní otec bombarduje jablky, přičemž mu jedno způsobí těžké zranění a zůstane zaryté v zádech — ačkoli je Samsův zhavěcený hřbet „tvrdý jako pancíř“.

